

Хӑнты ясӑң

Основана
1 ноября 1957 года

20.11.2025
№22 (3682)

«Йис ёх ёш» ӑктунсы вӑс

11 >>

«Лылӑң союз» тӑхийн мирхота юхтум хӑннехуятӑт. П. Молданов вӑюм хур

Йилуп щирн
хӑншты вер

>> 4

Мир йис пурмӑсӑт
мойдӑлӑт

>> 8-9

Арсыр мирӑт – щит
Россия мӑвев ёр

>> 10

Рождественской лўңтупсәт

Тата мосванән Ёмвошн XXXIV-мит Мўвтел мирәт Рождественской лўңтупсәт пўншыйт, мәта утәт рўщ ширн ки «Просвещение и нравственность: формирование личности и вызовы времени» немәтсыйт.

Тәм мирхот верум пурайн ши тәхийн ар пеләк Ёмвош митрополия ёх, округев па вошәң кәчайт, нявремәт вәнд-тәты хәннәхуятәт вәсәт па щәлта Рождественской лўңтупсәт хәләнтсәт.

Шимәщ лўңтупсәт Россия хон пеләк мўвевн иса 1993-мит ол вўш эвәлт ләщәтты питсыйт. Лўңтупсәт мәнты пурайн арсыр тәс айкеләт вер-дыйт, муй ширн айлат ёх әшколаитн елды вәнд-тыйлды рәхл, муй ширн вешката хәннәхуятәт

Россия мўв луваттыйн енмәлды, муй ширн Тәрум хотн вәлды хәйт-неңәт государстваев пида елды рәпитты питләт.

Округев кәща хә Руслан Кухарук ясәт ширн, тәм-хәтл Югра мўвевн вәлды айкел хәншты ёх далә хәртән вәлды хәннәхуятәт олаңаң хәншләт.

Ши тумпийн әл хәйт-неңәт ищиты даләсты ёхлўва ар ширн тәм щос нәтләт.

Щәлта тәм мирхота юхтум хәннәхәйт елпийн

Екатеринбург па Верхотурск вошәң па Россия Государственной Дума хот кәща дәңкәр хә Пётр Толстой ясәт лўңәтсыйт.

Ши вер юпийн Ёмвош па Сәрханл вошәң митрополит хә Павел лупәс, Рождественской лўңтупсәт – щит нявремәт вәнд-тәты ёх, культура верәт тәты хуятәт, әл вәлды хәннәхәйт пәта шеңк вән вер. Вантә, Тәрум хотәтн рәпитты хуятлўв ищиты әл хәннәхуятәта ймсыева вәлды-холты ширәт олаңаң кашәң пўш путәртләт.

Әхәт митрополит Павел нәхмәс, хуты тәм кўтн Тәрум хотн па государстваев хуща рәпитты хәннәхуятлўва иса и ясәң па и нумәс ширн елды вәлды мосл.

Тәм мирхотн «За нравственный подвиг учителя» вән мойлупсы нух питум хәйта-неңәта катлуптәсы.

Округ кәща хот айкел хәнты ясәңа тулмащтәс:
Владимир Енов

Увәс мира йилуп ширн хотәт мәлдыйт

Югра кәща ёхлўв кашәң лапәт хәтл мәр әктәщийлды вәйтантупсыйн тәм пўш путәр тәйсәт, муй вўрн йилуп ширн увәс мирев хотәтн мәты питлдыйт.

» Сырытәюм программа, муй вўрн увәс ёха хотәт мәты, Югра хуща 2014-мит олн хуләс. Яң кем ол мәр мўң тыв юхәтты заявления непекәт пида рәпитсўв, щит хәншсәт ши ёх, мәта хуятәт хот омәсты муй па хот ләтты ләңхаләт. 2006-мит ол эвәлт тәм ол вўша 5034 хотәң ёх субсидия вух ёша павәтсәт, щит Югра хуща вәлды увәс мирев. Тәмхәтл мўң верлўв увәс мир пәта йилуп щира нәтәсты программа, мўң аршәк вух вәйтсўв па ёша мәты вух аршәка версўв, – лупәс Югра кәща Руслан Кухарук.

Увәс ёха вухәт мәты

2026-мит ол эвәлт ол-ңитлайт. Тәм йилуп щира поступсы рәпитты питл, хән мўң непекәт йма ләщәтләлўв. Увәс мира сертификатәт мәты пит-лайт.

Субсидия вух вўты пәкләт ши ёх, мәта хуятәт Югра мўв увәс ёха лўңәтлайт па мўң регион мўвевн 10-кем ол мәр вәсәт, па мәта хуятәт немәлт хот ән тәйләт, щәлта па социальной найм щира вет ол мәр ищи хот ән тәйсәт, па мәта хуятәт хот ләтты пәта государства эвәлт иса пўш вух ән вуйлясәт.

Мет сыры хот ләтты

вухн мәлдыйт далә хәрн вәлум ёх па ар нявремәт тәйты хотәң ёх.

» Мәта хуятәта па муй арат вух и ёша мәты, ши верәт хотәт омәсты, хот верәт па архитектура верәт щира вәлды Югра департамент вантты питл. Кашәң ол хәттыләщ мәра ёха мәты питлайт хот ләтты сертификатәт. Сыры оләтн и щира мийлясы хот омәсты муй па хот ләтты пәта 50% вух, ин па и мухты ши вер пәта мәлы 100% вух, – лупәс Югра кәщаев дәңкәр хә Азат Ислаев.

Нәтум вухәтн рәхл ләтты йилпа омсум хот, хуятн тыныты хот муй па йилпа омәсты хот, ипотека кредитәт ищи рәхл ши вухәтн сухуптәты, муй па долевоу строитель-

ства хотәта ши вухәт пунты ищи рәхл. Тәмхәтл хот омәсты пәта муй па хот ләтты пәта тәмәщ вух вўты ләңхаләт 3 500 хотәң ёх.

» Йилуп нәтупсы щир кәчайлўв версәт увәс ёх пила путәртман. Ин хот вух ёша павәтты щир кеншәка йис, муйсәр ла-вәрта мәнум верәт сыры вәсәт, ин щитәт йилпа ләщәтсайт, ин увәс ёх хот ләтты муй па хот омәсты пәта 100% вух и мухты ёша вўдәт. Хот омәсты муй па ләтты увәс мирев питләт дыв вәлды мўв-далн, хута вәлләт, – лупәс национальной политика Управления кәща Сергей Пишуков.

Поступсы непек лў-ңәты рәхл тәта: <https://admhmao.ru/documents/proekty-pravitelstva/111624/docs/111625/11764007/>

Округ кәща хот айкел хәнты ясәңа тулмащтәс:
Пётр Айев

Хутыса арктической мўвнҕан хуци вэлупсы тэса лэщатты

Ши олаңҕан Ас потты тылдьащ 10-мит хатлҕан Федерация Совет мирхотн путартсы. Щата Югра мўв губернатор хә Руслан Кухарук, округ дума кәща хә Борис Хохряков па па кәщайт вәсәт.

Мет вудаң верҕан нух вантсыйҕан – щит Югра мўв Арктической тәхеҕанҕан, щит Сүмәтвош па Нуви сәңхум районҕанҕан, йилуп щирн вэлупсы лэщатты па аршәк йилуп хот омәс-ты верҕан.

» Мўң ләңхалүв, ләдн Сүмәтвош па Нуви сәңхум районҕалүвн 2030-мит ол вәнты кашәң ол 18 шураc квадратной метра хот ат омәссы. Щирн тәм кәт районҕалүва субсидия нәтупсы вух мәлүв,

ләдн 2% арат ол мәр «Арктическая ипотека» поступсы ат рәпитәс. Ши тумпи хот ләтты щира олаңмит взнос пәта 600 шураc шойт вух сухуптә-ты питлүв, – Руслан Кухарук лупәс.

Округ кәща хә ай тәс, муй щирн округевн мир тәтлүтты вер лэщатман вәл. Ол мәр округ вошәт па районәт күтн мир тух-ләң хопәтн йңхләт, тәл пур-айн еңк әшәт лэщатлүйт.

Ши тумпи лупәс, ин Сүмәтвошн 300 хәннәхә

▲ Федерация Совет мирхот

пәта йилуп культура хот омәслы. Тәм вер «Социально-экономическое развитие Арктической зоны Российской Федерации» поступсыя нух хәншсы.

Мирхот юхи хәшум артән Россия мўв арсыр

тәхетн вэлупсы лэщатты комитет кәща хә Андрей Шевченко Югра мўв кәща хә Руслана Кухарука лүв рәпатайл пәта пәмәщипа ясәң лупәс.

Округ кәща хот айкел хәнты ясәңа тулмащтәс:

Людмила Гурьева

кәртәтн вәлты хәннәхәйт пәта лэщатты питләт, щит әл хәйт-нәңәт вэлупсы мет яма еллы мәңл. Күш-кепа бюрократ ех шимла йил, – щиты Нуви сәңхум район кәща хә Сергей Маненков округ кәщайта путартәс.

Щәлта Нефтеюганской район кәща нә Алла Бочко ищиты лүв район-әл хуца тәмәщ йилуп вер па ймсыева лэщатты кашашәс.

Юхи хәшум күтн тәм мирхотн Югра мўвн местной самоуправления тәхийн рәпитты кәщайт па йилпа пирысыйт. Ши кинь-ща щив питум хәйт па нәңәт лупсәт, округ кәща хә ясәң па Россия мўв Конституция щирн хулыева еллы рәпитты питләт.

Округ кәща хот айкел хәнты ясәңа тулмащтәс:

Владимир Енов

Югра мўвн кәщайт и тәхи эвәлт рәпитты питләт

Тәта мосванҕан округев кәща хә Руслан Кухарук ләңкәр ехләл пида мирхот верәс, хута лупәс, мәтты Россия хон пеләк мўвев Конституция унтасн кәщая вәлты хәннәхуятәт и тәхи эвәлт сыр-сыр поступсәт щирн хуятәт пида кашәң пўш тәса рәпитты веритләт.

» Тәм йисн, ләдн кашәң вер хәннәхуятәт вэлупсы пәта тўңщирәңа лэщатты, щит и тәхи эвәлт округев арсыр районәт, вән вошәт хуца вәлты кәща ехлүв ймсыева па вәщкәта вер-тия веритләт. Ай кәртәтн рәпиттыякәщайта щимәщ верәт тўңматтыя иса ән па мосмитләт, щит мет вән верәт тәмхәтл мўң кәща ехлүв рәпатайн, – щиты округ кәща Руслан Кухарук правительства хотәдн тәм мәнум мирхотн нәхмәс.

Тәта путәр ши вер олаңҕан мәңл, хуты Югра

мўвев кәщайт «одно-уровневая система местного управления» щира павәтты питлүйт. Щит пәта тәлта еллы айшәк кәртәт па вошәт кәщайт лыв щирелн итәх мосты вер лэщатты ән веритләт.

Лыв юканәла щимәщ хәннәхуятәта йм вэлупсы верәт тәп районәл вән кәща ехләл ймсыева и тәхи эвәлт верты верит-ләт. Рўщ щирн ймсыева ки луптыя, щит одноуров-невая система управле-ния округев луваттыйн йилпа лэщатла.

» Ши вер пәта әл хәннә-

хуятәт вән кәщайт пида ймсыева дыв күтәдн рә-питты веритләт, ши кинь-ща бюрократия верәт худтпелды юремәлүйт, ай-вән верәт иса тўңщирәңа па әл хәннәхуятәта мос-ты пурайн тәса па йма верты питлүйт, – щиты Югра мўв кәща хә Руслан Кухарук путартәс.

Нуви сәңхум районәл мет олаңҕан щимәщ «од-ноуровневая система местного самоуправле-ния» вера кашашәс.

» Хән районәв кәщайт и тәхет эвәлт арсыр верәт

Йилуп щирн ханшты вер

«Ханты ясэң» газетаев
лўңатты ешэқ ёх!

1997-мит ол вўш эвэлт Ново-сибирск вошэң ханты ясэев дерамтты учёной ёх йилуп щирн ханшты вер тэдэ. Айдыева «Ханты ясэң» учебникэ хуца щиты ханшты нявремэ вондэты питсийт. Ям арат ол юхлы мўң нынана ши вер олаңан ханшсўв – Е.А. Нёмысвойн ханшум йилуп правилат па йилуп щирн ханшум путрэт омэссўв, щадта иньшэссўв, йилуп ханшты вер мэстэл муй антэ? Ар хуята ан мэстэс, ханшсэ – лўңатты давэртшэка йис. Ин нын пэтана па ши ханшлўв, муйсэр йилуп щирэ ханты ясэевн ханшты верн тывлэ.

◆ Нявлэқ л, н, т пуквайт юкана л, нь, ть тывлэ, щиты: **нянь – ньань, мень – мэнь, элдийлты – элдийэлты, пэңнемэты – пэңнемэты.**

◆ Худыева йотированной пуквайт юкана щиты ханшты питлўв: **як – йак, яй – йай, ям – йэм, ёх – йох, ёш – йош, ёр – йер, юх – йўх, елды – йэлды, ём – йем.**

◆ э пўква юкана ө пўква ханшты питлўв, ши тумпи ө пўква редуцированной пос щирн ханшты олчитлўв: **лэмэтлэты – лэмэтлэты, пэрлэтлэты – пэрлэтлэты, эхэл – өхэл, тэпэң – тьөпэң, ушэң – ушөң.**

Юхи хэщум газетайлўвн Ас-угорской научной институт ясэев дерамтты учёной не Ирина Молданова йилуп щирн ханшум путрэдэ омэслўв. Там лопэсн иши

йилуп щирн ханшум путэр лўңатты.

Ин мўңева уша верты мосл, нынана йилуп ханшты па лўңатты вер мэстэл муй антэ. Ши вер олаңан муй нэмэсэды, щит мўң редакцияев ответственной секретаря Н.И. Вах электронной пэщтая vakh-n@mail.ru пателефон хўват 8 (3467) 33-17-52 (доб. 503) муй па ВКонтакте, Одноклассники соцсетэңан хуца вэлты «Ханты Манси Мир» сообщества хуца ханшты веритлэты. Ши тумпи эл пищма китаты: 628011, г. Ханты-Мансийск, ул. Комсомольская, д. 31, каб. 500.

«Ханты ясэң» газета
редакция ёх

Филологической мирхот олаңэн

Там мэнэм лапэтэн, хэс ньивэлмит хэглэн Йом вошэн «Институт развития образования» немпи хотэн Филологической форум вэс. Ши мирхота ньаврем вонэлтэты йох, учёной йох актэсэс па путэртэс, хутыса там йисэн ньаврем вонэлтэты верэл йэлды тэты.

Мирхотэн хэдэм секция тайэс. Ас-угорской институтэн рэпитты неңэт кимит секция хуца рэпитсэ, щадта рэт йасэсэ олаңэн путэр тэсэ. Нуви сэңхэм район хуца вэлты «Фольклорной центр» көша не Римма Михайловна Потпот ханты йўкан арат олаңэн путэртэс. Ши арат хотэң йох олаңэн йэм, вулаң йасэсэ тайлэ. Хантэт йўкан ардалэн мэт вулаңа рэтлэл, ащилэл-аңкилэл па ньавремлэл олаңэн арылэ. Арлэл хўват ушэң – хотэң йохлэл давэлман тайты мосэл.

«Научно-образовательной технология» отдел көша не Ирина Молданова Ас хантэт пата орфография па пунктуация справочник лэщэтэм олаңэн путэртэс. Хөн ши рэпатайэл Ас-угорской институтэн версэл, лыв Ас хантэт хуца йасэң па путэр нух ханшты йэңхсэ, уша версэл, муй арат ханнехэ там вэлтэвэн ши йасэңэн путэртэл. Мосэл лупты, Шэньш вошэн ньавремэ ханты йасэңа

Р.М. Потпот

эшколайэн вонэлтэдыэт. Ньаврем вонэлтэты не Вера Кимовна Резщикова.

«Ханты филология» отдел хуца рэпитты не Галина Нахрачева «Толковый онлайн-словарь» олаңэн ай кэл тэс. Ши «Онлайн-словарь» Ас-угорской институт сайт хуца вэл. Шив пунэм йасэсэ, путэр шөпэт йасэң тайты хантэт эвэлт

И.М. Молданова

нух ханшман вэллэ. Ньаврем вонэлтэты йоха щимэщ ньотэпсы вера мосэл. Ньавремэ ши йасэсэ-путрэт хэдэнтман па йасэсэ йэлды тэты щир тайлэ.

Тамэщ мирхотэт ньаврем вонэлтэты па учёной йоха – щит йэм мосты вер. Лыв кўтэлэн путремэлэ па ай кэл тэлэ, хутыса рэхэл ньаврем тэса, йэма вонэлтэты.

Путэр ханшэс:
Ирина Молданова

www.khanty-yasang.ru

Йис ёхлүв хурамăң пурмăсăт

Ас потты тыдăш 7-мит хăтлăн Югра ремёслайт хот хуца а́ктупсы вэс, щит округ луват «Йис ёхлүв хурамăң пурмăсăт: йис щирăт па тăмхăтл пищăт» немпи мирхот. Тăм а́ктупсы йис верăт шавиман тайты ол пăта па мўң округев 95 ола йиты пăта верса.

Тăм а́ктупсийн тыв юхтум ёх па карты щўңк мухты путăртум хуятăт арсыр верăт олаңан путăр тэсăт. Иса 22 хăннехэ путăр тайсăт – щит мўң округев арсыр мўв сўңат эвăлт па Тюмень, Пулңавăт вошңан эвăлт мир вэсăт. Тэс ёшуп ёх, наука щира вэлты хуятăт па хурамăң верăт верты хăннехэйт путăртсăт, муй вўрн дыв рэпитлăт, муй йилуп верăт дыв уша версăт па муйсăр шэкăң верăта дыв хойдăсăт йис хурамăң пурмăсăт тăм хăтлăтн вертэлн.

Мет олаң путăр Югра ремёслайт хот кэща ими Марина Кабакова тайс. Лўв акмум мирева ям вўща ясăң китăс, елды па путăртăс, муй пăта тăмăщ а́ктупсы, тăмăщ йилуп пищăт версайт, муйсăр нумăс елды тайлăт:

» Йис хурамăң верăт олаңан путăртты мўң мет олаң пўш а́ктăщсўв. Мўң вера лăңхасўв, тăм а́ктупсэв сăмăңа, яма ат мăнăс. Кашăң хăннехэ лўв верлал, лўв нумăслад ат путăртăл, мўң нумсэвн тăм а́ктупсэв щиты ат мăнл, шăңкап мўң и тўтăң рат хонăңан омăслўв, шăңкап мўң и хотăң ёх, и нумăсн вэлты ёх, па

Дарья Кунина мирхотн путăр тэл. П. Молданов верум хур

тăмхăтл вэлупсийн муй вўрн елды вэлты питлўв, муй вўрн мўң хурамăң пурмăслўв верăт елды лэщăтлўв, муй верты питлўв, щи верăт олаңан ямиева ат путăртлўв. Тăмхăтл тыв йис ёхлүв хурамăң верăт нумăсн вэлты мирев а́кум-сăт: ма шивалăсум йилпа тăм верăт пела керлум мирев, ма шивалăсум щи ёх, мăта хуятлўв пида ма ван кўтн арсыр вăйтан-тупсэтн вăйтантыйлсум.

Тăм а́ктупсэв хулăты юпийн ёх путăртум путрăт, нумсăт ийха а́ктлăлўв па елды хурамăң верлўв тэты пăта ям резолюция немуп непек хăншлўв. Па ол па щи непекев ёша вўйман вантлэв, муй тывăс, муй мўң версэв, мув ан тывăс па муйсăр пăнт хўват елды шэшты. Ма щиремн, тăмăщ а́ктупсэт мўң елды па верты питлўв, елды па а́ктăщты питлўв. Мўң нумсăт тайлўв, муй вўрн тăмăщ а́ктупсэт елды тэты. Па и вер лупты вўтьщăлум, тăта путăртум докладăт экспертлўвн вантты юпийн мўң «РИНЦ» журналăта китлăлўв, щăта па дыв наука ёх лўңатты щира хăншлайт. Щиты

тăта лўңтум докладăт наука щира мăнлăт, щимăщ вер мосл, мăта хуятлўв аспирантурайн вэлт-тыйлты каш тайлăт.

Пленарной а́ктупсийн хэлум хуятэв путăр тайсăт. Надежда Анатольевна Богордаева-Молданова ясăң тайс, муй вўрн Югра хуца тайты йис хурамăң верăт па пурмăсăт, тэса наука щира альщăты. Наталья Анатольевна Тучкова йис хурамăң верăт па искусство верăт олаңан путăртăс. Муй вўрн щитăт ал вэлупсийн кашăң хăтл тайлайт па муй вўрн щи олаңан наука мир путăртлăт. Аксана Александровна Богордаева лăмăтлăты сухăт олаңан путăртăс. Путăрмалн лўв ванлтăслэ, муй вўрн йис лăмăтлăты сухăт тăмхăтл верлайт, муй щира па елды верты питлайт.

Иса хэлум секция вэс: «Традиционное народное искусство: живая преемственность мастерства» (Н.А. Молданова тэс); «Художественная реконст-

рукция в контексте археологических и музейных коллекций» (О.И. Белогой тэс); «Народные художественные промыслы и ремёсла в творчестве индивидуальных художников» (Е.П. Новыхова тэс).

Кашăң секцияйн ёх яма вэты верлал олаңан кўтлалн путăртсăт. Путăртсăт, муй вўрн кашăң йис хурамăң вер альщăты. Тайты нумăслад мир ещăлт путăртсăт, муй вўрн йис щира верты верăт ан вэтшăты, щит пăта па муйсăр нумсăтн елды вэлты мосл па щира йис верăт ан керăтты пăта.

Конференция худам юпийн резолюция непекн иса путрăт яха лэщăтсайт па щи непек пела вантман елды йис хурамăң верăт тэты питлайт. Тăм а́ктупсийн яма кăдăс: йис верăт миревн нумăсн яма шавиман тайлайт, щи верăт вэлтăлăйт па йилпа енумты айлат ёх ёша елды тэты пăта катлуптăлăйт.

Путăр хăншăс:
Пётр Молданов

Россия арсыр мирәт олҗаң

Диктант ханшты хуятат. Н. Вах верум хур

Тәм вән этнографической диктантән әнтә тәп Россия мұвн вәлты арсыр мирәт, па хон пелкәтн вәлты хәннехуятат ищи хәншсәт. Ёмвошн ищи арсыр культура тәхетн тәм вер ләщәтсы. Нявремәт вәндтәты этнокультурно-образовательной тәхийн (сыры щит «Лыдәң союм» щирн немәтсы) тәм ол олҗамит пұш эксперимент щирн диктант хәншсәт. Тыв вән-

лат па айлат вошәң әх вохсыйт, ләдн уша верты, хутыса елды тәм вер тәта ләщәтты.

Мосл лупты, хуты иса тәм акцияйн арсыр тәда ювум хәннехуятат хәншләт.

А.Р. Станиславец путәртәс, тәм ол колледжән вәндтәйлты айлат әх ищи юхи ән хәщсәт па ар хуят тәм вер мухты йира ән питсәт. Лыв рәт мирел

Кашәң ол Россия мұвев луваттыйн «Большой этнографический диктант» вулаң вер ләщәтлы. Тәм ол Ас потты тыләщн 7-мит хәтлән тәм вулаң вер яңмит пұш щи версы па «Народы России и СНГ» мұвтел мир вән ёмәңхәтла пиләтсы.

йис вұш эвәлт йиты верәт олҗаңн нәмәсты питсәт па па мирәт культура олҗаңн уша павәтсәт.

Вәндат ими, филолог Д.В. Герасимова тәм вулаң вер олҗаңн лупәс:

» Ма кашәң ол тәмәщ диктант хәншлум па мәнәма шеңк әмәщ, хуты мұң Россия мұвев луваттыйн щи арат арсыр мир вәл. Кашәң хуята вәты мосл, муйсәр мирәт тәта вәлләт па муйсәр культура верәт па ясәт тәйләт. Щит эвәлт мұң Россия мұвев тәп мет така па әра йил. Ищиты ләңхалум, ләдн мұң ай мирлұв олҗаңн иньщәсупсәт па ат вәсәт.

Нявремәт вәндтәты этнокультурно-образовательной тәхийн рәпитты нә М.Е. Макарова лупәс, хуты тәм вер унтасн айлат әх мет яма рәт мұвел па щәта вәлты арсыр мирәт олҗаңн уша верты питләт.

» Мұң округевн арсыр мирәт вәлләт, арсыр ясәтн путәртләт. Муйкәм аршәк мұң лыв олңелн вәты питлұв, күтәвн мет ләхсәңа па така ийха катләсман вәллұв. Щит пәта аршәк тәмәщ вер ләщәтты мосл.

Путәр хәншәс:
Надежда Ильина

Мирев хурамәң щирәт

Ёмвошн арсыр музеейн па лұңәтты хотәтн «Искусствайт ат» әмәщ па мосты вер ләщәтсы. Щит Ас потты тыләщ 3-мит хәтлән вәс. «Торум Маа» музей хотәв ищи мойң әх пәта овл пұншсәлә, ләдн лыв шуши мирлұв йис верәт уша ат павәтсәт.

Тыв юхтум хуятат арсыр ушхұль вәндтәт, юнтупсәт, вәндтәты хәрәт шиваләсәт. Лыв тунты пилә рәпитты щир уша версәт, тунты еңта пулыетн хурамәт хәхрысәт. Пурмәсәт шавиты тәхи неңәт пилә әмәщ аканиет версәт.

Вәндата ювум ими С. Токарева вәндтәс, хутыса шуши мирәт хурамәт верты рәхл па хуйтат ләңхәсәт, щи хурамәт версәт.

Т. Конева (Зубакина) немасыа ләщәтум тәхийн

шуши мирәт шай яньщты вер олҗаңн путәртәс па вәндтәс.

Нявремәт пәта ушхұль юнтупсәт ләщәтсыйт па лыв увәс мирәт юнтутәтн юнтты щир тәйсәт.

Етнхот алыты тәхийн «Лыдәң союм» эвәлт юхтум ай пушхәт М. Макарова вәндтәты неңел пилә әмәщ моньщупсәт мойң мира путәртсәт па нарәс-ты юхн юнтсәт.

Ищиты тәм етн Россия писателәт тәхия луңты айлат нә А. Иштимиро-

В. Кондин тунты эвәлт верум пурмәсәт олҗаңн путәртәл.
Н. Вах верум хур

ва-Посохова вән па ай әх стихәт хәншты вера вәндтәс.

«Торум Маа» музейн рәпитты хәйңән В.Кондин па А. Брусницин хәншум стихлән пилә еслум киникаел олҗаңн путәртсәңән.

Тәм пұш «Искусствайт ат» шеңк әмәщ мәнәс, мойңа юхтылұм мир шуши мирлұв олҗаңн мулты йилуп щирәт уша павәтсәт.

Путәр хәншәс:
Надежда Вах

Непекат лўңатты хотн а́ктәщсәт

Ас потты тылащ хәдмит хәтәдн Ёмвошн Югра государственной библиотека хотн Россия хон пеләк луваттын верты «Ночь искусств» ёмәңхәтл постәсы.

Щи вер тәм олдн округев вән кәщайтн немасыя «День народного единства» хәтлә йокантсы па щиты немәтсы: «Арсыр мирәт культура унтасн мўң ёхлўв-неңлўв мет әрәңащомәңа йилдәт па ймсыева елды вәлупсы щирлад ләдәт!»

«Ночь искусств» – щит кашәң ол мўвев луватн ләщәтты ёмәңхәтл, мәта ут Россия хон пеләк хуца культура министерствайн 2017-мит ол вўш эвәлт верты питсы, ләдн аршәк хәннехә искусство верәт сәмәңа тайты ат вўянтсәт. Ёмәңхәтл постәты пурайн Россия луваттын вәлты йис пурмәсәт шавиты хотәт, театрәт, библиотеkait пелки пўншлўйт па әл хәннехуятәт тындыпелды шив яңхләт па сыр-сыр әмәщалисупсәтн, ванлтупсәтн па якты-ариты тәхетн муй вәндләты хәрәтн кашәң вер ушәңа-сәщәңа арталдәты па ймсыева вантты веритләт.

Югра мўвев киникайт лўңатты хотәв ищиты кашәң ол тәм вән ёмәңхәтл постәд. Тәм пўш киника хотн рәпитты неңәт ийха нәмәссәт, хутыса «Ночь искусств» пурайн дыв хуцела юхтыйлты вошәң хәннехуятәта рўщ па арсыр Россия хон пеләк мўвәң мирәт моньщәт хурамәңа па тәса моньщты.

Югра мўв киникайт лўңатты хотн краеведения тәхийн библиотекарә

▲ Е.Л. Аушева

▲ Киникайң ванлтупсы краеведения хот йитн

вәлты не Елена Аушева тәм ёмәңхәтл олаңән айкел тәс. Лўв ясаңдал щирн, «Ночь искусств» ләщәтты пәта киникайт лўңатты хотәд тәм күтн хәлум щирн ләщәтсәт, хута арсыр Россия хон пеләк мирәт вәлдәт. Кашәң атәлт мир лўвела рәхты вәлты-холты щирәт, арәт-моньщәт, якәт па рәт ясаңән хәншум непекәт тайл.

Елды Е. Аушева путәртәс, Югра мўв киникайт лўңатты краеведения тәхийн ёмәңхәтл пәта дыв хәнты мирев дәмәтсухәң па пурмәсәң ванлтупсы ләщәтсәт, ләдн мойң мир ат вантсәт па уша ат версәт, муйсәр тәс дәмәтсухәт па пурмәсәт хәнтәтинтәмхәтл вәнты тайлдәт. Тәта ищиты научно-исторической киникайң ванлтупсы хәнтәт олаңән версы па «Мир народа малого» рўщ щирн немәтсы.

Щәлдә Е. Аушева лупәс, тәнял ол дыв краеведения тәхела йилпа еслум хәнты моньщәң «Мальчик Итте» киника тәсы. Щи непек дыв хуцела катра па вәс. Тәп 2024-мит олдн лўв йилпа есәдсы. Моньщәт, вантә, кашәң ай па вән хәннехуятәта исә әмщәт. Щит пәта вошәң айлат па вән хәннехуятәт

▲ Ханты мир моньщәң иньщәсупсы верум пурайн.
В. Енов верум хурәт

пила йм викторина версәт.

Югра мўвев государственной библиотека краеведения хот йита арсыр ай па вән хуятәт юхтыйлсәт, тәм хәнты моньщәң киника хўватсыр-сырайшәк муй вәншәк айкел версәт па лупсәт, муй щирн хәнтәт хуца катра пурайн нявремәтенмәдсыйт, ләдн дыв елды йм па вещкат хуятәта ат йисәт.

«Ночь искусств» постәты күтәтн Югра киникайт лўңатты хот кәщә не Евгения Финк путәртәс, муй щирн дыв тәм ол щи ёмәңхәтл верәт ләщәтты нәмәссәт. Лўв ясаңдал эвәлт уша йис, тәм пўш библиотека хотәдн рәпитты неңдал ар пеләк нумәс тәсәт, тәм хәтл

Россия мўвев арсыр мир моньщәта йокантты мосл.

Щит пәта кашәң хот йитн тәм етна пеләкн рўщ муй па мир хурамәң моньщәт хәләнты веритсўв. Щи тумпийн арсыр тәхет хуца сказкотерапевтәт вәсәт па путәртсәт, муйсәр йм верәт мўң вәлты-холты щирлўвн тывләт, хән сырсыр мир моньщәт хәләнтлўв. Тәмәщ вән ёмәңхәтләт, Е. Финк ясәңәт щирн, шеңк тәм йисәл хәннехуятәта мосләт. Вантә, щитәт унтасн кашәң мўвн вәлты хәннехә арсыр культура верәт уша павәтты веритл.

Путәр хәншәс:
Владимир Енов

Мир йис пурмәсәт мойләләт

Ай әрамәт потты тыләш 30-мит хә-тәлн «Торум Маа» нәмпи йис пурмә-сәт шавиты музейн ванлтупсы вәс. Тәта ар мир рәтләл эвәлт хәшум сыр-сыр пур-мәсәт шавиты щира мәсәт.

«Торум Маа» музейн рәпитты хуятәт экспе-дицияя сәрханл мұва вүлең ех хуши яңхмел пурайн па щәлта йис пурмәс тәсәт. Мойлупсы миюм ех олаңан ин ясаң мәнл.

Ольга Владимировна (Айваседа) Ермакова Тәрум юхан кәртән, Сәрханл районән сема питәс. Айтелн аңқаңкел пила енмәс, щирн верән-ты, ёнтәсты яма вәнләс. Лүв вайт па молщаңәт рәтләла тәсыева ёнтәл. Нявремләл вәнт кәрта юхәттәлн иса әмща аңкел ёнтум хәнты сухләлн яңхләт. Ольга Влади-мировна сәкәң идтайт лә-щәтәс сәх ёнтты щира, сопаса верум дон мунта-

О.В. Ермакова (Айваседа) па лүв мойлум пурмәсәл

лы па йис намәт музея мойләс. Катра пурайн тәюм лампа лампатүрл пила па вүрты вухсар сух тәм ванлтупсыйн вәлдәт.

Людмила Антоновна (Ермакова) Кнезьянова 1960-мит олдн Пәзнюше – рәп пусәл кимәдн вүлы хотн сема питәс. Лүв тўна щираңа рәт ясәл, хәнты мирл вәлты пишәт вәйтләллә. Тәм йисн лүв вүлы тайман рәт мұвалн вәл. Ёнтәсты каркам нә, лүв вүлы кепәл элты ёх-ләла вайт ёнтәл. Хошум молщаңәт, хурамәң нә сәхәт ёнтәл. Хәншәң вай-ләл музея мойләслә. Щи

вайдалн лүв хүл вәлпәс-луман па рәтләл хуши мойләты яңхийс. Лүвәла шеңк сәма мосты вән хәншәң русең ухшамл па музея шавиты щира мәслә. Алексей пухиелн тәм ухшам сема питум хәтләла аңкеда мойдымал.

Зоя Алексеевна Рус-скина вүлы лавәлман Сәрханл мұвн Русскинәт вүлы хотн вәл. Аңқаңкел Мария Васильевна Пока-чева тәюм сәхәл элты пушәл иса няра питәс, щирн тәп лыпи пушәл тәлаңа хәщәс. Щимәш сәх лыпи пушәл васы поням сухәт па вүлы сух

шүкәт элты яха әкәтман ёнтылысайт. Ин тәм йисн верантты неңәт щимәш сәх лыпи пушәт ёнтты пиш иса тәруптәсәл. Щирн Зоя Алексеевна тәм пурмәсл «Торум Маа» музея мойләслә.

Людмила Алексан-дровна Алфёрова Манс-тәр район Муликәртән сема питәс. «Торум Маа» музей хуши тәм мосва-нән лүв рәтләл дәр ола-ңан ванлтупсы вәс. Щи ванлтупсы кеши рәтләл тәюм сыр-сыр пурмәсәт мийлдийс, па тәхәл утләл ин тәм ванлтупсыйн вәл-ләт.

Л.А. Кнезьянова (Ермакова) па лүв мойлум ләмәтсухләл

З.А. Русскина па мұв мойлум сәхл

Н.В. Маковецкая мойлум
пәсан пида

Е.И. Цуркан мойлум
сумка пида

М.Е. Макарова (Шесталова) па лўв мойлум мевл послал

Майя Ефимовна Макарова упел семьяйн октябратской, комсомольской мевл посәт шавиман тайсыйт. Майяен упел ики Советской армияйн тўңа шираңа служитмал па «Лангепас-нефтегаз» трест тәхийн така рәпитмал, ши пәта мевл посәтн мойдыса. Тәм пурмәсәтиши шавиты шира музея мәсайт.

Ольга Марковна (Кичигаева) Грязнова маньщи нә. Кичигаев маньщи рәт әх Каурья кәртән, Кондинской районән вәсәт. Тәм рәт әх колхозн вәнт вой велпәслуман

рәпитсәт. Лўв рәтлал Советской Союз вәлум пурайн кўтәлн арсыр ёмәңхәтләт пәта вўща ясәң хәншәт па почта хўват хурамәң хурәт китыдысәт. Шимәщ 36 хурамәң хур тәта вантсўв.

Кашәң щемьяйн сыр-сыр сәма мосты пурмәсәт шавиман тайлайт.

Наталья Васильевна Маковецкая, «Югория» хуши шуши мир айкеләт ләщәтты нә, тәм ванлтупсыя юхтәс. Лўв әңкеләщәт вәнт кәртән тәюм еңкәруп ай шаян пәсан тәс. Щит ийвләңл Пётр

Васильевич Хоров верум пәсаные. Пётр Васильевич 1939-мит олн сема питәс. Лўв иса вәлмәл хўват вой па хўд велпәслуман Ич-ях пусәл хонәңн вәнт кәртән вәс. Наталья рәтлал пида тәм ай пәсан оләңн шай ещман, хўд верман омәссәт. Тәм сәма мосты пурмәсыел Наталья Васильевна шавиты шира музея тәслә. Йивләңл верәнтман тәюм ешпурәл па щухры кешел па мойдәты нумәс верәс. Мудты пурайн ләлн, лўв нявремлал па хиылаңл «Торум Маа» музея тәм пурмәсәт вантты йохты-дыләт.

Елена Илларионовна Цуркан (Гришкина), «Торум Маа» музейн рә-питты нә, иши мойлупсы тәс. Лўв әңкиел – Дарья Деомидовна Гришкина (Себурова) сумка ешн тайл. Ши сумкайл, Ле-наен ащел – Илларион Николаевич Гришкин 1963-мит олн Поднавәт кәртән имела мойләслә. Дарья Деомидовна сумка лыпийн арсыр ајом китум ут тайс: сәмкартәт, пур-тәнәт, йинтпәт... Елена Илларионовна иши нә-мәсл, ләлн мулты пу-райн нявремлал па хи-лылаңл музея юхәттәлн тәм пурмәсәт вантләт па рәтлал нәмәлмәләт.

О.М. Грязнова (Кичигаева) па мойлум хурдал

Наталья Юрьевна Сайнакова рәтлал Лаңал ас хәнтәт вәсәт. Тәм ванлтупсийн аңкаңкел әңкел пурмәсәт тәта па вәлләт, щит арсыр ёрна-сәт, вансәхәт.

Ям ши, тәмәщ ванлтуп-сы кашәң ол йис пурмә-сәт шавиты «Торум Маа» музей хуши ләщәтыйллад.

Путәр хәншәс:
Наталья Краснопеева

◆ 10

Ай тэхет потты тылаң 30-мит хәтлән «Лылаң союм» хуца «Йис ёх ёш» XV-мит мирхот вәс. Тәм ар ол мәр верты әктупсы Югра мұвәтн иса тәхета сацты питәс, иса тәхетн вәты питса. Әктупсийн арсыр мұвәт, арсыр нәптәт-йисәт, хұвн хулам йис вәлупсәт па тәмхәтл мирев вәлты вәлупсәт ийха юхәтләт. Тәта и хот йитн әкумләт вәна ювум, ар нумәс тайты, ар вер вантум хәннәхәйлүв па йилпа енумты нумәс кәншты нявремәт.

Тәмәш әктупсы верум ёх кашаң ол и верн, и нумәсн вәлдәт: наука щира вәндәтәты, шавиман тайты па елды айлат ёха, нявремәта катлуптәты йис увәс ёхлүв нумсәт, йис увәс ёхлүв верәт. Тәмхәтл вәлупсәв шәңкап па щира керләты питәс, щит пәта тәмәш әктупсәт вера мосләт, тәмәш тәхетн мұң нумәслүв похлә әкәтләлүв, па йис Увәс мирев вәлупсы лерев елды тәлзәв, хотәң ёхлүв нәмман тайләлүв.

Йм вўща ясаң мирев ешалт путәртсәт «Лылаң союм» тәхи кәца ими Надежда Казначеева, Югра Увәс мирев йис ёхлүв совет хуца кәца ләңкәра вәлты вән ими Дина Герасимова па ищи тәхийн вәлты вән ими Зоя Лозямова. Лын ищи нявремәта йм вўща ясаң лупсәңән, лын щирелн, тәм йисн мет вана тайты мосл рәт ясаң па Увәс мирев йис верәт – щитәт мухты щи мұң күтлүвн йм нумәсн вәлты пилтүв, йм семн вантты пилтүв.

Увәс мирев йис ёхлүв совет хуца кәца ләңкәра вәлты вән ими Д.В. Герасимова лупәс:

» Вўща вәдәты, нявремәт па вәна ювум ёх! Мәнәма иса пўш әмәш тәмәш тәхета юхтылты, муй тәхетн вәна ювум ёх наука щира путәртләт, муй тәхетн нявремәт наука щира путәртләт. Нын ай нәпәт эвәлт иса верәт уша верты питсәты. Нын тыв, «Лылаң союма», яңхләты, арсыр йилуп верәт уша верләты: арәт, нарәсты верәт, хәнтәт па

Щи нявремәт докладәт лўңәтсәт. П. Молданов верум хур

«Йис ёх ёш» әктупсы вәс

вухаль ёх ёмәңхәтләт. Па ол тәмәш әктупсы верты хән пилтәты, алпа, нын ёмәңхәтләт олаңән путәртләты.

«Лылаң союм» хуца нявремәт вәндәтәты не Светлана Конева ёх пәда лупәстәм әктупсы олаңән, щит юбилейной олдн верум ут:

» Тәм олдн мұң ветхушьяңмит пўш «Йис ёх ёш» немпи нявремәт практической әктупсы версүв. Ветхушьяңмит ол мәр тәта 200-кем нявремәт ясаң тайсәт. Нявремәт арсыр йис верәт, йис вәлупсәт олаңән путәртсәт: семейной архивәт, пищмайт, альбомәт, йис газетайт эвәлт путрәт путәртсәт. Мұң хуцева тыв мойна юхәтсәт вәна ювум имеңән Дина Васильевна Герасимова, Зоя Никифо-

ровна Лозямова па Пётр Молданов – хұвәншәк тәм әшкола етшум айлат хә. Пётр әкмум ёх ешалт доклад лўңтәс, нявремәт лўв пәда вантман ищи йма путәртсәт. Тәм ол нявремәт күтн лапәт хуят путәр тайсәт – лыв хулыева тәм центр хуца вәндәтәйләт, нәпәтләд 8-11 ола йисәт. Нявремәт путәртсәт йис верәт олаңән, муйсәр йис моньшәт-путрәт, йис верәт лыв хотәң ёхләдн вана тайлайт, муйсәр әшәт хұват лыв йис ёхләд шәшийлсәт, муй вўрн йис щәтьшәциләд, аңшәциләд вәсәт, мұң мұвев-йиңкев олаңән, мұң ай вошлүв, вән вошлүв олаңән путәртсәт.

Тәм ол әктупсы хуца путәр тайсәт: Мария Барбенчук, Юлия Мясникова, Казбек Худжебаев, Милана Свичкарь, Арина

Решетникова, Дарья Гаврилук, Афина Рубцова. Әкмум мирева центр хуца вәндәтәйлты нявремәт Санжар Нуркасымов нарәс юхн нарәсты сый әмәш хәләнтты вәс.

Әктупсы хуца әкмум ёх, нявремәт вәндәтәты ёх па нявремәт күтләдн йма путәртсәт. Тәта лыв проектәт ванлтәсәт, верләд олаңән ясаң тәсәт, па муй вўрн йис вәлупсы шавиман тайты, ищи путәртсәт.

Тәмәш әктупсәт вера нәтләт йис верәт ән юремәты, йилпа енумты нявремәт ёша катлуптәты, мұвев-йиңкев нумәсн вәлты.

Әктупсы хулам юпийн кашаң путәртум нявремәт дипломн катлуптәсы.

Путәр хәншәс:
Пётр Молданов

Сем лекщитман рәпитл

Л.С. Тыликова. Н. Рагимова верум хур

Лариса Сергеевна Ямал мўвн Шурышкарской район Овадыңкәртән сема питәс па енмәс. Аңкел Прасковья Ивановна Возелова па ащел Сергей Васильевич Лонгортов рәт ёхдал иса вўды лавәлман вәсәт, вән вўды таш тайсәт. Щатьщәщел, аңщәщел вән таш таймал пәта нәртәмлы щаврамсийнән, иса вўдылал хулт пелы тәсыйт, хәлум шурәс мултас вўды тайсәт. Лыв Сыня юхан хонәңән вәсәт. Щи лавәрт пура вўш эвәлт мулты арат ол мәнәс, няврәмләд вәна йисәт па рәт ёхдал вер еллы тәты питсәт, па щи вўды тайты олңитсәт. Щирн Лариса Сергеевна ай пура олдал вўш эвәлт хәнты мир йис вәлупсы, рәт мир йис верәт тәса вәллә, хәнты ясәңән йма путәртәл, арәт арийл. Лўв лупәс:

йма путәртлўв. Айлат ёх ин тәп хәлләт, ән путәртләт. Шеңк шаль, кәртәтн вәлты няврәмәт ищи рәт ясәңән путәртты ән хошләт. Щит вән нўша, рәт ясәң вәтшәлўв. Пухем 27 ола йис, ищи рәт ясәңән ән путәртәл, лўв, вантә, вошн енмәс. Тәп и вер йм, лўв увәс мўвн вәлты ёх кәсты вер әхтыйн рәпитл,

Ямал мўв Пулңавәт воша яңхмемн ма хәнты не Лариса Сергеевна Тыликова пида вәтаңа йисум. Лўв 36 мултас ол щәта сем лекщитты тохтура рәпитл. Щи тумпи лўв Пулңавәт вошәң ёмәңхәтләт пурайн хәнты ясәңән арәт арийл.

арсыр кәсупсәт ләщәтман вәл, лыв тынщәң тәхләт, әхәл шәпи навәрләт, күтәлн кулащман әр ванләтләт.

Лариса Сергеевна лупәс, хути кәт ол юхды лыв па хәнты имет пида Пулңавәт вошн ариты тәхи версәт, щит «Увәс мўвие» немн мәсәл. Щив яң муй кәтхушьяң не яңхәл, лыв хәнты арәт арийләт. Лўвела шеңк әмәш, хути айлат ёх ищи щив яңхты питсәт, няврәмәт хәнты щирн якләт.

Мосл лупты, Лариса Сергеевна айтәлн леккара йиты нумәс тайс, щирн әшкола етшуптумал юпийн 1983-мит олн лўв Тюмень воша мәнәс, Тюменской медицинской институтн вәнлтыйлты питәс. Лўв ар ол вәнлтыләс па семәт лекщитты тохтура йис.

Вулаң непеке ёша павәтмал юпийн Пулңавәт

воша керләс. Ветхушьяң мултас ол лўв трахоматозной пәльничайн мир семәт лекщитман рәпитәс. Щәлта щи пәльница окружной пәльница пида йха пиләтсы, па Лариса Тыликова окружной пәльничайн сем лекщитты тохтура рәпитты питәс па ин вәнты щәта щи рәпитл.

» Олңәлн ма вошәң мир пида амбулаторной щирн рәпитсум, мәшәң ёх лекщитсум. Щәлта яңкәм ол сем мәшәт тайты хәннехәйт улты пәльничайн семәт лекщитман хирург щирн вәсум, операцияйт верәнтсум. Щәлта па щи поликлиника хуши глаукомной тәхийн семәт лекщитман вәсум. Интәм ма спортивной медицина тәхийн няврәмәт па вән хуятәт семәт вантман рәпитлум, медосмотр щирн муй па кәсупсы елпийн лывты вантлум па мосты непекеәт ләщәтлум. Ийха ки лўңәтты, 36 ол рәпитлум, – лупәс Лариса Сергеевна.

Мосл лупты, Пулңавәт вошәң мир Лариса Сергеевна Тыликова олаңән тәп йм па тәпәң ясәт лупләт, щит вән сәм тайты леккар, хәннехуятәт пелы иса пурайн сәмәңа вәл, рәпатайл мосман тайләлә. Ма ләңхәлум лўвела йм па хошум ясәт лупты, тәдаңа, уяңа-пищәңа, йма ат вәл!

Л.С. Тыликова рәпатайн

» Мўн, вантә, рәт ясәңән

Леккара па депутата вҔс

ТҔмхҔтл ма мир җмҔлты нҔ Екатерина Ивановна Мухина (Короп) олаңҗан хҗншты лҗңхалум. Лҗв олҗҗлн Леонид Филиппович Струсь «Доктора земли обетованной» киникайн хҗншҗс.

▲ Е.И. Мухина(Короп)

ТҔм хҗнты неңие СҔрханл район Русскинской кҔртҗн 1944-мит олн тҔнлуп тылаҗ 4-мит хҗтлҗн вҔн хоттел җх хуца сҔма питҗс. Лҗв ай хҗнты эвие эвҗлт вҔн тохтура па депутата йис.

Ай пура олдал кҔнҗт җн вҔсҗт. Ашел Вудҗ Отечественной далҗн худт пҔлы тҔсы. Лыв вҔн семьяел атҗлт хҗщсҗт па вҔлупсҗлн сыр-сыр нҗша верҗт вантсҗт. ТҔп Катҗ эвие иса пурайн нҔпҔкҗҗа йиты лҗңхас. ТҔрум юхан кҔрт җшколайн вҔнлҗылмалн хҗннехҔ пҔлы вҔщкҗт па сҗмҗҗ хуята вҔс па учителя па нявремҗта иса нҔтҗс.

Щҗта вҔнлҗылмалн

Восхождение на Олимп

Врач Е.И. Мухина – депутат Верховного Совета СССР

Е.И. Мухина, фото из газеты

НА СНИМКЕ: кандидат в депутаты Совета Национальностей Верховного Совета СССР по Ханты-Мансийскому избирательному округу № 707 Екатерина Ивановна Мухина на встрече среди избирателей Ханты-Мансийска. Фото В. Загвадзина.

Мухина (Короп) Екатерина Ивановна, врач и депутат. Вылет на стойбище. Фонд музея 1099, г. Сургут

Здание окружного медицинского училища, построенное при участии Е.И. Мухиной – депутата Верховного Совета СССР

▲ Л.Ф. Струсь хҗншум киника эвҗлт вҗум лопҗсҗҗн

лҗв нумҗсн юхҗтсы леккара йиты, лҗлн мҗшҗн хуятҗта нҔтты. Җшкола етшуптумал юпийн 1961-мит олн лҗв Омск воша медицинской института подготовительной отделения тҗхия вҔнлҗыйлты мҗнҗс. Щи тҗхел Екатерина 1970-мит олн етшуптҗслҗ па рҔт мҗвла охлҗы кҔрлҗс, лҗлн тҗта тохтура рҔпитты. Олҗҗлн лҗв СҔрханл вош районной пҔльницҗйн атум мҗшҗт лекщитты тҗхийн рҔпитты питҗс. Щҗлта лҗв врач-лаборант щирн рҔпитты павҗтсы, мҗта тҗхийн лҗв ищи җма па тҗңщирҗҗа рҔпата вердал тҔслҗ.

Лҗв пилҗда рҔпитум хуятлҗл, путҗртсҗт, хуты Екатерина Ивановна вҔщкҗт па тҔса рҔпитты хҗннехуята вҔс. Мосҗс ки, итҔх пурайн кҗши-мҗш тҗйты хуятҗт пилҗа етн вҔнты рҔпитҗс, ай кҔртҗта, вҔнт шушҔта ванкҗтлҗы җңхҗс.

Хҗннехуятҗт лекщитты верҗт тумпи Екатерина Ивановна оса рҔпата ищи тҔс. Лҗв округ па район Советҗҗн депутата вҔс, рҔпитты пҔльницҗйл хущи профком ух неҗа пирисы. Щи унтасн лҗв мир лекщитты хуятҗт рҔпата верҗт тҔса арта-лҗслҗ па мулты нҗша верҗтн лывела нҔтҗс.

1979-мит олн, хҗн лҗв СССР Верховной Совет депутата питты вҗтщҗс, лҗв олҗҗлн «Ленинская правда» газетҗйн хҗншсы, Екатерина Ивановна җл мирн па леккараҗтн мосман па сҗмҗҗа тҗйлы. Лыв лҗв хуцҗла арсыр нҗшҗйт пилҗа юхҗылсҗт па леккара па депутат не щи верҗт тҗңматман лывела нҔтҗс.

Екатерина Ивановна тҔты рҔпатайлҗ тумпи Всесоюзной юридической институтн вҔнлҗылҗс. Лҗлн аршҗк мосты вер

җмсыева уша павҗтты па щи щирн мира нҔтты.

Елды лҗв СҔрханл районҗн турҗх мҗш җмҔлты неҗа рҔпитҗс. Лҗв ай кҔртҗт хҗват җңхҗс па шуши мира җмҔлҗылҗты нҔтҗс.

ТҔмхҗтл Екатерина Ивановна Мухина (Короп) нем айлат тохтурҗтн па шуши мирн җма вҔды. Лҗв рҔт мирлҗа така нҔтҗс, лҗлн лыв тҗлаҗа ат вҔсҗт. Лҗв вҔлупсҗлн па тҔс рҔпатайлн ванлҗтҗс, хуты апрҗҗа ки вҔлты па җр җн шалитман ки рҔпитты, рҔт мира па җл хҗннехуятҗта вҔн унтас тҔты рҗхл.

Екатерина Ивановна 1996-мит олн хҗв пҗнта шҗшмҗс. Лҗв верум тҔс вердал лҗв пилҗда рҔпитум па лекщитум мирн хҗв мҗр нҔмты питлҗйт.

Леонид Струсь
непек хҗват хҗншҗс:
Надежда Вах

Рәт ясаңн киникайт хәншәл

Ю.И. Соловьёв.
В. Енов верум хурһан

Нефтеюганск вош нявремәт пида вәйтантайләс

Кашаң хәннәхә йма вәйтләлэ, юхи хәшум хәлүм ол мәр Югра мўв хуца Россия луваттын вәлты финно-угорской писателәт вәйтантаупсәт тәса ләшәтлүйт. Имүлтийн, щит тәхийн вәлман па рәпитман, Марий Эл мўв эвәлт юхтум киникайт хәншты хә пида вәйтантайләсум па мин күтемн путәртсумн.

Мәта тәхи эвәлт писателәт вәйтантаупсыя нәң тыв юхәтсән?

► Ма Юрий Ильич Соловьёв – Россия писателәт тәхи па Марий Эл мўв культура заслуженной рәпатнека вәлты хәннәхә. Вәлты-холты хўватн, айкеләт хәншман, журналистика хуца 1985-мит ол вўшәт эвәлт па тәмхәтл вәнты рәпитлүм. Щи верәт тумпийн ма иштиты ар ол мәр ай нявремәта сыр-сыр әмәщ па хурамәң, путрәт лўңәтты щирәта хәншлүм, киникайт есәллүм.

Нәң ин мет оләң пўш мўң округеа юхәтсән, мосәң, катра па юхтыйлсән?

► Әнтә. Ма немүлты пураитн тәм увәс мўвәтн ән па вәсум. Арсыр хәннәхәйт эвәлт ма кашаң пўш ймсыева хәлдийлсәм, нын хәнты мўвн иса шеңк хурамәң, ләшкәм па ташәң. Щи киньща пәлн хәдәнтты, вәнтә, щити вер.

Хән па нәң сәмңәләнән шивәлән, щит кимит па метвулаң вер! Тыв юхәтты елпийн мўң Марий Эл мўв хуца иштиты пирисаюв, мәта хәята-неңәта тәм финно-угорской писателәт вәйтантаупсыя мәнты рәхл, муйсәр литературной вәйтантаупсәт Югра мўвн мўң ләшәтты веритлүв. Еша әхәт па Марий Эл мўв писателәт тәхи кәща па поэт не Светлана Архипова, щәлта па «Ончыко» («Вперёд») немуп журналәв кәща па поэт хә – Игорь Попов па мет юхи хәшум күтн ма – арсыр әмәщ путрәт хәншты хәннәхә – Юрий Соловьёв тәм вәйтантаупсыя йңхты щира пирисыюв.

Мәнема шеңк әмәщ вәс вәнтты, муй хурауп Ёмвош, Нефтеюганск па Сәрханл вошәт хурамәңәт па ләшкәмәт. Щәлта мўң мўвев эвәлт юхтум писателәт тәта йма, рәт хәйт-неңәт иты, иса тәйсыйт. Щимәщ вер пәта тәм хәнты мўв кашаң пўш йм ясаңнә нәмәлмәлүв.

Юрий Ильич, муйсәр мир-хотн па вәйтантаупсәтн нәң мўң округевн вәсәң?

► Югра елпийн ма иса сыр-сыр мўвәтн мәнүм литературной вәйтантаупсәтн вәсум па кашаң пўш поэтәт па писателәт путәртсәт, хути па муй щирәтн финно-угорской мирәт литература елды пелы ймсыева тәйты рәхл? Йм щи вер, киникайт хәншты әхлүв-неңлүв иса кашаң пурайн рәт мирел, литература оләңнә нәмәсләт. Щи киньща айлат поэтәт па писателәт күтәтн тәта мәнүм мирхотн уша версум, тәм йисн лыв социальной сеть немуп тәхет унтасн арсыр йилпа хәншум киникайт хәннәхуятәта вәнтләләт. Щит, ма щиремн, иса шеңк мосты па мет вулаң верәт тәм юхи хәшум оләтн. Щәлта финно-угорской мўв писателәт шеңк ар ясаңтәсәт щи вер оләңнә, хути мўң күтәвн и ясаң эвәлт кимит ясаңа сыр-сыр әмәщ путрәт

йма тулмашәтты мосл. Кашаң пураитн финно-угорской мирәт хәншум путрәт муй лўңтарәт мўң Марий Эл мўвевн вәлты журналәт па газетайт хуца иши мари мир ясева ймсыева тулмашәтлүв па нух хәншлүв, ләлн мўң хуятлүв ат лўңәтсәт па ат вәнтсәт, муй арат финно-угорской рәт мир Россия хон пеләк луватн тәйлүв па муйсәр верәт оләңнә лыв ин киникайт елды хәншләт. Тәп йма вәйтты писателәт иса тулмашәтлүв па хәншлүв. Шеңк йма-ләхсәңа ма Удмуртия мўв писателәт хә Вячеслав Ар-Серги пида вәллүм. Щи пәта кашаң тыләщ мәр ма лүв ләшәтум әмәщ путәрләл рўщ ясаң эвәлт мари мир ясаңа тулмашәтлүм па «Ончыко» («Вперёд») немуп журналәв хуца нух хәншлүм. Тәп, ма щиремн, кашаң финно-угорской мир атәлт писателәт ймсыева нух тулмашәтты пәта немасыя щимәщ поступсы вўты мосл. План щирәтн кашаң киникайт хәншты путрәт рўщ ясаң эвәлт па финно-угорской ясаңа тулмашәтты рәхл. Тәм ол ләлн мўң хәнты мўв писателәт путрәт тулмашәтсүв, кимит йилуп олн па Коми мўв писателәт тулмашәтсүв.

Ма нәмәстемн, тәмәщ вулаң финно-угорской писателәт вәйтантаупсәтн әнтә тәп әл щиты путәртты муй вәйтантайләтты мосл. Тәта сыр-сыр мосты планәт па поступсәт тўңщирәңа вўты мосл, щи унтасн арсыр вулаң верәт и нумәсн елды пәла арсыр финно-угорской мирәта тәса ләшәтты рәхл!

Путәр хәншә:
Владимир Енов

Шуши мир пурмәсәт верты па ёнтты хотн ёмәңхәтл вәс

Ас потты тыләш 3-мит хәтлән Ёмвошн Шуши мир пурмәсәт верты па ёнтты хот хуши ёмәңхәтл вәс.

Тәм етн тый арсыр мойң ёх юхәтсәт. Щит хәнтәт па маньщәт, сәранәт, хәтанят, киргизәт, башкирәт нявремләд пила вәсәт. Худыева дыв хурамәң рәт сухләдн юхәтсәт.

Башкир ёхләв «Дуслык» – «Дружба» немпи якты-ариты ансамбль тайләт. Лыв хулыева якты дойсәт. Мойң ёха әмәш вәс тәм имет па ай эвиет якты щирел пәда вантты.

Тәм етн маньщи па хәнты ёхләв ищи яксәт-арисәт. Маньщи эвие тәсьева якәс, лүв пәдәла вантты шеңк әмәш вәс.

Валентин Неттин лә-хәсләд пила «Вәнши ёхум» ансамбль версәт па тый юхәтсәт. Тәм етн дыв Владимир Семёнович Волдин ай пугрәл хүват «Пәста мәна, ма ариём!» ары сув версәт па арисәт. Валентин түрсыйл кұлыя

мәнәс, мойң ёхн әмәш хәләнтәс.

Усть-Ишим мұв элты хәтань неңиет сыр-сыр ёнтум пурмәсәт тәсәт па ванлтупсы версәт. Хурамәң ёрнасләд, нирләд, не хуят па хә хуят миләт тә-та вантсұв.

Башкир неңәт епләң ёңта няниет пәмелә па мойң ёх щимәш ләтут ләсәт. Омәсты па ләты тә-хәл дыв вәлты хотләд иты хурамтсәл па щәта хур вұсәт.

Тәта арсыр вәндтәты хәрәт версайт. Шуши мир пурмәсәт верты па ёнтты хотн хуши рәпитты сәран имие Татьяна Александровна Иванова дон верман омсәс. Сәран ясәңән дон верты щирн «Сән гартны» лүв ястәл. Вана йиты хуятәт лүв дон верты вәндтәслә.

Галина Сергеевна Молданова ищи шуши мир

Башкир неңәт омәсләт

пурмәсәт верты па ёнтты хотн художник-конструктор мастера рәпитл. Лүв тәта рәпиттәл хүватн ёх хәнты пурмәсәт верты вәндтәс. Нявремәт сәк кәрәтты, вән хуятәт ёрнас сух ваньщәсты па хәнты ёрнасәт ёнтты вәндтәслә. Рұщ имет намәт ёнтты вәндтәслә. Яма верәнтты айтәдн әңкел элты вәндәс. Тәм етн лүв нуләсман омсәс. Галина Сергеевна хән мойң ёхн иньщәсәд, муя па тәмиты мосл верты? Лүв тўңширәңа тәм верәнтты

муграйл пугартсәлә. Вұды тәхты нуләсты утн пўнләд йира хәхрылайт иса няр нюкия йиты вәнты. Щәл-та кұл тәхет элты нюки вай ёнтлә, па ләпәтшәк нюкел тўтщәңа ёнтлә. Мойң ёха тәм мастер-класс хәләнтты па вантты шеңк әмәш вәс, дыв ищи ютләшты вұянтсәт.

Альбина Дмитриевна Хорова – хәнты неңие, Ханты-Мансийской район Кышик кәрт элты юхтәс. Лүв вәлмәл хүват әшко-лайн нявремәт вәндтәс. Тәмәш хәнты верәнтты пишәтолаңән хурәт верәл па ай хуятәт вәндтәл.

Шуши мир пурмәсәт верты па ёнтты хотн рәпитты Дарья Борисовна Кунина нявремләд пила хәнты сухн вәсәт. Лүв Анна эвиел па Кирилл пу-хиел мәнәма әңкән-ашән олаңән пугартсәңән па юнтты ел хәхәлмәсәңән. Ай нявремәт йи тәхийн хән омәсләт?

Тәмәш ям ёмәңхәтл верәт тәта вәсәт.

Г.С. Молданова

Анна па Кирилл Кунинңән

Т.А. Иванова мойң не дон верты вәндтәл

Хўв нәпәт вәдә!

М.Т. Волдин

– Нәмләм, хутыса тываҥ колхозэв, хуты ашколайн вәндтийлты питсум. Ма нәптем ёхләм пида хән путәртлүм ши олаңән, щикем ши нумсема эвәтләт хўвн хәшүм верәт, мет лавәрта хәшәс кашәң хәннәхә сәм хуца лавәрт лалә... – путремәл партия па труд ветеран Михаил Тимофеевич Волдин.

Хутыса кәна ши тарнәң вер хәшл вәлши енумты вүтшилүм няврема, хән ки кәтхушәң олу хән няврем ёшәң кәтләссәңән әңхи тухәл кәла, ёш сүхләл нух лүнтсәт шәһшләпн ләвәлман.

– Ина, хот йокана – вән нохәр йох Ас пан хәрийн. Енумты артән

Тәм хәннәхә вәлупсы арсыр ёш хўват мәнәс. Ши олаңән лупты кән, а вәлты ищипа кән әнтәм вәс...

хәннәхуята ләтут па кўш мосәс, ләмәтсүх па әнтәм вәс, хулаша щитәт вўдыт ши артән. Ёрт, вот, ищипа, шәңк, пәлңа вой па щив питл, щит хән ши пурәйн мир арталәсәт, мосәс ар хўл вәлты, сулытты, потәлтәты па китты ләләсты ёхлүва, рәпитты мира. Ин вантлүм итәх пүра тәм йис нявремәт пәла, хуитат тумтак вәлупсийн енумләт, ши йис верәта ән па эвәлләт, итәхләл рәпитты па вәндтийлты ән ләңхәләт, щит вўраңән нумсема вевтам кўш вәл-лийл, – ясәңәл елды тәс Михаил Тимофеевич.

Пәрәс лавәрт лалә. Каркам, ар сурт вантүм хә няврем пирийлса хўл вәлпәс бригадира, колхоз кәшәя, колхоз вухәт лўңәтты хәя... Кўш хула ал пуныйлса М.Т. Волдин колхоз мирәлн, иса щәта вәшкәт нумәсн, тўңширәңә рәпитәс.

Иса вәлүм олләл мәр рәт Вән Аңклүмәң кәртәң мирәл пида рәпитәс па вәс. Ар пўш йм ясәңән лупийлса, ар ишәк нәпекәт хотләң тәйл, мевләл хуца вўрләләт мевл посәт, – щиты постәсы вәлупсы йм пәнтәл Михаил Тимофеевич Волдин.

Тәм тыләшн лўв нәптәл 60 ола йил. Мосл лупты, тәм хәннәхә кашәң хәтләл вер такла ән вәлляслә. Интәм щикўш рўтыщәты мәнәс Михаил Тимофеевич, тәп немүлт артән

мир верәт эвәлт йирн ән вәл, тәм пўляңлўв сельской Совет депутата пириман вәл.

– Хутыса щомем вәлты мәр рома вәллүм, щиты ән рәхл, ма Ленин партия лүңман вәллүм, – интәм мет вера мосл нәтты, вәлупсы мосл нух тўңмәтты, шәңк ар атүм вер мир вәлупсыя пўшташман вәл, щитәт кәншләт нумәс па ёр. Вўяләң, Совет ёх, мир ухн вәлты ёх итәх щос ән па вантләт хәннәхуята мосты суртәт тўңмәтты, и хилыём тыв тувман тәйләм, лўвәла садик хуца тәхи ән тәрмәл. Лывәла кәл хән ма тәйты лавәрт нумсәм. Щикем ай верие ән веритләт тўңмәтты, а сәма кәши верләт... Щит и вер, – путремәл вәна йвум хәннәхә.

Михаил Тимофеевич, мўң нә-ңәна йм вўша ясәң китлўв сема питүм хәтләң вўраңән, ләңхәлўв, ләлн йм нумәсн тумтака хўв нәпәт ат вәсән, нәң вәшкәт вәлупсы ёшәна нявремләң па хилыләң ат питсәт.

Мария Вагатова,
газета «Ленин пәнт хўват»
№44-45 (2138) Ас потты тыләш
7-мит хәтл, 1988-мит ол

Атүм лалә

(ясәң па ар сүв хәншәс: Валентина Елисеевна Швецова (Ерныхова))

Ай ёхийет ләлә тәсыят
Па Най воша,
па Вәрт кәрта

Ши мәнмел
Юхды пәла кўш
мўң ләвәлләв –
Шивелт әнтә, әнтә лыв.

Атүм лалә па дыкәң лалә,
Муя ар хәннәхә пайлы
тәсләң, нәң?

Тәрум Аши пәла
Кўш мўң пойкшияллўв.
Тәлаңа па йма ат лә хуәтләт.

Нуви Тәрум вәлты ән
хән ләңхәсәт.
Тәрум ар ола ши мәсәт.

Атүм лалә па дыкәң лалә,
Муя ар хәннәхә
пайлы тәсләң, нәң?

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№22 (3682), 20.11.2025

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры

Издатель
Департамент внутренней
политики
ХМАО-Югры

Редакция

ВРИО
главного редактора –
Рагимова Н.В.

Телефон (3467) 33-17-52(д.502)

Ответственный секретарь –
Вах Н.И.

Телефон (3467) 33-17-52(д.503)

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52 (д.510)

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Печатный Мир г. Сургут»,
ул. Маяковского, 14.

Индексы 04393, 54393

Тираж **2166** экз.
Заказ **4737**
Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций
не обязательно отражает
точку зрения редакции.